

Perislav Petrić

TOPOGRAFSKE BILJEŠKE SPLITSKOG POLJA

Dr Lovre Katić (od sada Katić) u svojim raspravama o topografiji solinskog polja i u pripovijestima i crticama često nas vodi po srednjovjekovnom Solinu u kojem stolovahu hrvatski narodni vladari, tu sagradiše svoje dvore, zadužbine, krunidbene bazilike, mauzoleje, mlinice, mostove i dr.

»Karte i skice, te slike i opisi Solina iz prošlih vjekova malo se osvrću na sredovječni Solin i njegove spomenike. To biva zbog toga, što ih jedino interesiraju rimski spomenici, a i zato, što su hrvatski spomenici bili zasuti zemljom, a gdje su bili vidljivi, gubili su se u poredbi s rimskim i po broju i po izgledu«, tako navodi Katić u svojoj raspravi »Topografske bilješke solinskog polja«. ¹⁾ U ovoj raspravi Katić nas upoznaje s katastarskom kartom Klisa i okolice: *Dissegno di territorio di Clissa . . .*, koju je za obilježbu granica između Mletačke Republike i turskog carstva poslije kandijskog rata *anno 1671. segnate le mete di confini*, izradio Zorzi Calergi. Katić u ovoj karti iz XVII st. nalazi potvrde o srednjovjekovnim spomenicima Solina i ovdje se susreće s nepreskočivim stajalištima iz prošlosti solinskog polja kao što su crkva Gospe od Otoka, Pinčova zadužbina, Šuplja crkva, mlinice, Ilijino vrilo i potok . . . Original Calergijeve karte čuva se u Historijskom arhivu u Zadru, a njegova vjerna fotografija nalazi se u Kabinetu za graditeljsko nasljeđe u Splitu i za ovaj moj članak dobio sam je na uvid susretljivošću dipl. ing. Jerka Marasovića.

Calergijev katastarski plan sadrži predjele Klisa, Solina, padine Morsora i Kozjaka, te čitav splitski poluotok. U lijevom gornjem kutu karte nalazi se legenda koja sadrži:

Međaše granica koji su označeni slovima abecede A—Z.

U posebnim naslovima je popis značajnijih i istaknutijih predjela i objekata, i to:

Brda, brežuljci i istaknutiji kukovi
Studenti i druge poznate vode
Crkve, dobrim dijelom porušene
Tvrđave, ograde i oštećene zgrade i
Solinske vodenice.

Calergi je predjele i objekte na karti i u legendi označio brojevima što omogućuje potpunu orijentaciju na karti i u prostoru.

Katić se u svojim »Bilješkama« djelomično dotakao svih naslova, a posebno se zadržao na predjelima i objektima po solinskom polju.

U ovim mojim »Topografskim bilješkama« uz Calergijevu kartu, kao polazni izvor podataka, poslužiti će se priložima iz Vizitacije splitskog nadbiskupa S. Cosmija iz 1682/83. godine, i to:

Topographia sacra Spalatensis, koja sadrži popis crkava iz XVII st. i

Extractum ex delinazione territorij Spalatens. et Clissij a 1672. facta a Georg^o Calergi²⁾ tj. »Izvod iz nacрта teritorija Splita i Klisa iz 1672. izrađena od Jurja Calergija«. U ovaj izvod uneseni su samo manji ispravci i dopune.

U slijedećem popisu crkava po solinskom polju, splitskom polju i Marjanu donosim redom:

— broj iz Calergijevog katastarskog plana,

— naziv crkve prema Calergiju,

— u zagradi naziv crkve prema podacima iz priloga Cosmijeve vizitacije, koliko se razlikuje od podataka kod Calergija i

— podatak o ubikaciji crkve prema Katiću, prema priložima iz Cosmijeve vizitacije ili prema izvorima koje u nastavcima objavljujem u mojoj radnji »Splitski toponimi«. ³⁾

Chiese la magg(io)r parte distrute tj. »Crkve većim dijelom porušene«.

2069. *San Vido di Clissa (S. Vito di Clissa)* — sv. Vid u Kliškoj tvrđavi, negda turska džamija.

2070. *La Madona nel Borgo (La Madoña nel Borgo di Clisa)* — župna crkva u Klisu.

2071. *Santa Catterina* — danas kliško groblje.

2072. *Sant' Illia di Illijnourillo (S. Elia di Lynourillo)* — danas Crikvine sjeverno od Rižinica u Rupotini.

2073. *San Zorzi della Fiumara* — danas sv. Jure iznad vrila Jadra.

2074. *Vestigie d' un Monasterio di San Pietro (Vestigie del' Monast^o di S. Piero)* — Šuplja crkva kod Gašpinih mlinica u Solinu.

2075. *La Madona assunta nominata di Ottoc (La Mad^{na} assunta, ai molini di Sal^{na})* — Gospin otok, zadužbina kraljice Jelene.

2076. *San Nicolo* — kod Vukšića kuća.

2077. *San Michiel (S. Michael di Slano)* — Pinčova zadužbina, danas položaji »Pod svet' Mijo« i »Nad svet' Mijo«.

2078. *San Martin di Vraghizza* — Vranjic.

2079. *San Doimo* — Sv. Duje, Dujmovača splitska. Današnja crkva sagrađena 1747. god. na temeljima starije.

2080. *San Zuanne di Sutique (S. Giouanni di Sutique)* — Sv. Ivan u groblju Mravinaca.

2081. *San Luca fuori del nostro confine (S. Luca fuor di Confin)* — Sv. Luka u groblju Kučina.

2082. *Sant' Antonio al Forte de Saso (S. Antonio al Sasso)* — Sv. Ante, nekada na tvrđavi Kamen, danas ne postoji.

2083. *San Pietro* — sv. Petar na južnim padinama sela Kamen.

Ovim je zaključen pregled povijesnih crkava po solinskom polju i bližoj mu okolici. Katić u svojoj raspravi navodi da je Calergi »po mišljenju Carrarinu nepouzdan kod tlorisa staroga Solina, a po Dyggveu je pouzdan«, a on, kao Solinjanin i istraživač solinskog polja, ne nalazi primjedbi i na drugom mjestu ističe »prvi pogled na kartu odaje brižnog crtača, koji je gotovo svaki detalj zabilježio« i dalje nastavlja »na ovoj Calergijevoj karti sačuvalo nam se nekoliko imena povijesnih građevina, koje su danas pokrite zemljom ili su nestale, a ostala je samo u puku tradicija o njima a negdje i ta iščezla. Pomoću ove karte možemo izvesti točnu ubikaciju tih položaja, što je vrlo važno za povijesnu i arheološku nauku«. Katić je ovaj sud mogao reći za topografiju solinskog polja jer je u Calergijevoj karti našao potvrdu svojim istraživanjima, što i sam posebno ističe za Šuplju crkvu pod br. 2074.

Katić je splitskoj sakralnoj topografiji pristupio rutinski, ne donosi sve Calergijeve podatke i oslanja se punim povjerenjem na Calergijevu legendu ne uspoređujući je s tlorisom. Koliko je Calergi u Splitu pouzdan i točan pokazat će ove splitske bilješke koje donosim kao pandan onim solinskim. Našega Katića ostavljamo i dalje u solinskom polju, ovdje posvećuje posebne retke »Šupljoj crkvi«, »Ilijinom vrilu«, »Gospi od Otoka« i »Pinčovoj zadužbini«, a mi krećemo dalje po prostorima splitskog poluotoka držeći se i dalje Calergijeva redosljeda. Napominjem da nisu kronološki podaci predmet daljeg istraživanja splitskih povijesnih crkava, nego točna ubikacija pojedine crkve u predjelima Splita i točan podatak o titularu pojedine crkve što je vrlo važno za istraživanje graditeljskog nasljeđa splitskog poluotoka.

Napominjem da splitskom poluotoku pripada prije spomenuta crkva pod br. 2079. sv. Duje u Dujmovači, a crkve pod br. 2082. i 2083. sv. Ante i sv. Petar nalaze se na samoj granici splitskog poluotoka.

2084. *La Madonna di Mircouaz* — na tlorisu točno označen položaj današnje crkve Gospe od Mira na stobrečkom groblju.

2085. *San Pietro nella Villa di Stobrez* — u tlorisu je na samom poluotočiću upisano *Stobrez*, do naziva je tloris današnje sačuvane stare crkve Gospe od Karmela, danas izvan kulta, a nekada veća crkva sv. Lovre.

2086. *San Lorenzo* — sv. Lovre u Pazdigradu, nekada u širem području Žnjana sv. Lovre Paganus ili in Paganesimo.

2087. *La Madonna di Sgnan* — Gospe od Žnjana. Obnovljena pred 100 godina.

2088. *San Cosmia e Damian* — nekada crkva a donedavna kapelica sv. Kuzme i Damjana u predjelu Trstenika.

2089. *Santa Madalena (S. Maria Magdalena)* — danas Sv. Mande na Škrapama iza Gripa, nekada sv. Mande Lokve.

2090. *Sant' Issidoro* — donedavna vidljivi ostaci crkve sv. Ižidora na Sućidru.

2091. *Capitello di san Doimo* — do danas dobro sačuvana kapelica sv. Duje od Kmana.

2092. *Vestigie d' una Chiesa distruta di San Paulo* — u povijesti crkva sv. Pavla u predjelu Supaval, danas dio Brodogradilišta. Kod Calergija crkva netočno ubilježena na položaju nekadašnje crkve sv. Tome na Staroj brodarici u predjelu Stinica i ovaj položaj danas je dio Brodogra-

dilišta. Napominjem da su u XVII st. bile vidljive ruševine ovih crkava iz XII st. što je moglo uvjetovati zabunu u titularu kod Calergija.

2093. *San Nicolo di Glauicine* — nekada crkva sv. Mikule od Logoruna ili od Glavičina, na kojoj je u XVI. st. bila izgrađena promatračnica radi opažanja kretanja Turaka po splitskom polju, odatle položaj Turška kula.

2094. *S^{ma} Trinità* — do danas sačuvana starohrvatska crkva sv. Trojstva u predjelu Sutrojice.

2095. *Convento di Fratti della Madona di Paludi (B. Maria de Paludo)* — Samostan franjevac Gospe od Poljuda.

2096. *La Madona di Spinut (B. Maria de Spinut)* — Gospe od Špinuta.

2097. *Capitelo di Paludi (In via, que ducit ad E. de Paludi)* — mala kapelica na nekadašnjem putu koji se račvao prema Poljudu i Lori i koja je dala toponim Poljudska kopilica.

2098. *Santa Marina* — prema Calergijevom tlorisu nekada kapela pred zgradom današnje gimnazije u Teslinoj ulici. U živoj tradiciji položaj od Tehničke škole i Arheološkog muzeja prema Špinutu nazivao se »Vela kapela«, a ovaj toponim bilježi i katastar splitskog kaptola iz 1898. godine, naziv sigurno potječe od spomenute kapele sv. Marine.

2099. *Vestigie d'una Chiesa distruta di San Benedetto* — crkva sv. Benedikta nalazila se na sjevernim padinama Marjana do same današnje uvale Bene. Kod Calergija crkva je netočno ubilježena na položaju nekadašnje crkve sv. Mikule od Tulovice danas položaj Šišteta. U XVII st. bile su vidljive ruševine obiju ovih crkava na sjevernim padinama Marjana uz samu obalu i to je moglo uvjetovati zamjenu u titularu.

2100. *Vestigie d'un altra Chiesa di Sant'Andrea* prilozi o sakralnoj topografiji u vizitaciji Cosmija navode najprije kapelu (*In via, que ducit Salonam uocata Solinsca Copilizza*) tj. »na putu koji vodi u Solin zvanu Solinska Kopilica«, danas predio Kopilice, zatim nastavlja: (*In ead. uia prope urbem uestigia Ecclesie S. Andree*) tj. »na istom putu blizu grada ruševina crkve sv. Andrije« — Calergi ubicira ovu kapelu na početku nekadašnje Solinske ceste, danas ul. Žrtava fašizma s južne strane nekadašnje vodospreme, položaj gdje je u XII st. bila poznata »Basilica picta«, do danas zasuti zemljom i sačuvani temelji s mozaikom.

Prema sakralnoj topografiji iz vizitacije nadb. Cosmija slijede crkve *In Suburbio S. Dominici* tj. »u predgrađu sv. Dominika« kako se nazivao Lučac.

2101. *Sant'Antonio nel Forte di Grippe (S. Antonius in Grippe)* — do danas sačuvan i obnovljen objekat u krugu Vojnopomorskog muzeja u kojem su pohranjeni dokumenti parobroda Bakar, spomenika koji je trajno »usidren« uz ovu nekadašnju kapelu tvrđave na Gripama.

U prilogu vizitaciji nadb. Cosmija »Extractum . . .« napominje: *manca Capitello vicino*, a u sakralnoj topografiji je naziva *Capella prope Grippe*, radi se o kapelici s južne strane tvrđave Gripe, od koje potječe zaboravljeni toponim Luška Kopilica.

2102. *San Nicolo (Cap^{la} S. Nicolai prope Eccliam S. Rocchi)* — nekada crkva sv. Mikule na Lučcu do crkve sv. Roka, danas Trpimirova ulica do parka u prolazu za Supilovu ulicu.

2103. *San Rocho* — nekadašnja crkva sv. Roka na Lučcu srušena u prošlom ratu u bombardiranju 1944. g., danas položaj malog parka na prolazu iz Supilove u Trpimirovu ulicu.

2104. *San Pietro* — nekadašnja crkva sv. Petra Starog na Lučcu, danas položaj samoposluge na početku Radovanove ulice.

2105. *Capitello di Poisan (In via, que ducit ad E. Possani)* — Nekada kapelica od Poišana, prema tlorisu Calergijevu, točno na položaju današnje crkve samostana sv. Klare u Končarevoj ulici. Tu je bila kapela sv. Josipa, a u živoj tradiciji sačuvan je naziv za ovaj položaj Osibovo, a položaji okolo današnje Gundulićeve ulice Podosibovo.

2106. *La Madona di Poisan (Ecclesia Beat^{me} Virg. de Poissan)* — Crkva Gospe od Poišana.

2107. *La Madona nel Forte delle Botiselle (Capella in Botiselle)* — nekadašnja kapela na položaju današnjeg spomenika u Parku pomoraca na Bačvicama, kasnije položaj nazivan Katalinića brig.

Prema sakralnoj topografiji slijedi popis crkava in *Suburbio Margliani* tj. u »predgrađu Marjana« kako rukopis naziva današnji Veli varoš:

2108. *San Francesco nel Borgo di Spalato (S. Franciscus Regular. ejusd. Ord.)* — Crkva sv. Frane na obali.

2109. *San Luca* — sv. Luka u Velom varošu, danas bez krova.

2110. *San Nicolo (Ecclesia S. Nicolai ad pedes Montis)* — do danas sačuvana i obnovljena starohrvatska crkva sv. Mikule na Stagnji Velom varošu.

2111. *La Madona di Seoce (Beata Maria di Seoz)* — danas crkva Gospe od Soca.

2112. *San Filippo e Giacomo* — ostaci crkve sv. Filipa i Jakova i danas su vidljivi na hridi u vrh Segetskog prilaza kod doma JNA.

2113. *San Paulo (San Paulo, error e S. Pitro)* sakralna topografija u predgrađu Marjana navodi *ecclesia S. Petri* — ovdje jedan prilog iz vizitacije nadb. Cosmija ispravlja da se radi o crkvi sv. Petra, a ne sv. Pavla, dokumenti kroz dugu povijest nazivaju ovu crkvu Sv. Petar od Solurata, crkva je srušena u drugoj polovici prošlog stoljeća i na njenom mjestu sagrađena druga, koja je po bratovštini pučki nazivana sv. Ante Tolomaš, srušena od bombardiranja u drugom svjetskom ratu 1944. g.

2114. *Santa Madalena (S. Maria Magdalena)* — od najstarijih Spliciāna poznata pod nazivom Sv. Mande Po(d)uboge, po leprozoriju koji se tu nalazio u srednjem vijeku sa crkvom sv. Lazara.

2115. *San Nicolo di Merglian* — poznata crkva sv. Mikule na Gori ili sv. Mikule Merjanskog, u srednjem vijeku nazivanog i de Seranda.

2116. *San Steffano alla Ponta (S. Stephanus de Pinis)* — nekada poznati benediktanski samostan na današnjem Sustipanu koji je igrao važnu ulogu u dugoj povijesti Splita. Ovdje je sahranjen Stjepan II posljednji Trpimirović i kroz dugu povijest groblje Spliciāna do naših dana

2117. *San Zorzi detto Suonçaz* — na položaju koji je označen na karti u povijesti se nalazila crkva sv. Petra od Zvončaca, koja se u srednjem vijeku do XVII st. nazivala samo Sv. Petar Merjanski. Položaj ove crkve

bio je malo južnije Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika. Ovdje Calergi griješi u titularu crkve, a položaj sakralnog objekta je točan.

2118. *San Paulo* — prema Calergijevoj karti ova navodna crkva sv. Pavla nalazi se na položaju gdje je u povijesti bila crkva sv. Ivana Evanđeliste Merjanskog kojoj je od zapada bio Veli potok. I ovdje Calergi griješi u titularu crkve, a položaj sakralnog objekta je točan.

2119. *San Michiel di Glauizza* — nekadašnja crkva sv. Mije na današnjoj Bambinoj glavici. U srednjem vijeku sv. Mijovil in collibus kasnije kroz povijest najčešće sv. Mijovil od Kašjuna.

2120. *Capella della Pieta (Capella subter Eccliam S. Hieronymi)* — danas kapela Gospe Žalosne, za stare Splićane Gospica.

2121. *Betleem (Capella uocata Betleem in Margliano; prope Eccliam S. Hieronymi)* — danas obnovljena crkvice Betlem.

2122. *San Gerolamo della Grotte (S. Hieronymi Eremitorium)* — crkva sv. Jere kod pećina, Eremitaža na Marjanu pod Šantine stine.

2123. *San Zorzi alla Ponta (S. Zorzi alla punta di Marglian, Ecclesia S. Georgij in extremo Margliani)* — danas obnovljena crkvice sv. Jure na rtu Marjana, nekada se i položaj nazivao Sv. Jure. U doba Rimljana položaj Ad Dianam po Dijaninu hramu koji se nalazio na tom položaju.

Rekapitulacija: po splitskom polju i Marjanu Calergi griješi šest puta u imenu titulara crkve, i to

Crkve s drugim titularom:

Sv. Petar umjesto sv. Lovre u Stobreču, sv. Pavao umjesto sv. Petar na Soluratu, sv. Jure umjesto sv. Petar u Zvončacu i sv. Pavao umjesto sv. Ivan uz Veli potok na Marjanu.

Crkve locirane na drugom položaju:

Sv. Pavao sa Supavla lociran na mjestu sv. Tome u Stinicama i sv. Benedikt s položaja Bene lociran na mjestu sv. Mikule od Tulovice.

Ova kratka analiza Calergijeve karte, prijašnja osobna iskustva kao i iskustva drugih u korištenju povijesnim izvorima dovoljno govore da se u istraživanju ne možemo osloniti samo na jedan izvor, pa bila to i ova Calergijeva katastarska karta. Sjetimo se samo dugog puta u istraživanju krunidbene crkve hrvatskog kralja Zvonimira, od povijesnih izvora pa sve do žive tradicije i do konačnih arheoloških iskapanja, kada je i kamenje progovorilo. U raspravama su učestvovali naši najistaknutiji znanstvenici don Frane, Karaman, Dyggve i posebno naš don Lovre Katić kojemu je kruna uspjeha baš otkrivanje Šuplje crkve 1931. godine, registrirane kod našeg Calergija pod br. 2074.

Napominjem da je u programu za PUP »Splitski poluotok« iskorišten kao izvor, bez navedenih ispravaka, Calergijev katastarski plan, na što se nisam osvrnuo u bilješkama.⁴⁾

Opširniji topografski i kronološki podaci o splitskoj sakralnoj topografiji nalaze se u mojoj radnji »Splitski toponimi«.³⁾

U Historijskom arhivu u Splitu sačuvane su dvije Calergijeve oporuke pisane u Splitu na talijanskom jeziku.⁵⁾

U oporuci od 19. IV 1687. g. određuje da se za pokoj mu duše (per l'anima mia) slave 122 mise, i to 40 u gospe od Pojišana, 10 u katedrali

sv. Duje, 10 u sv. Marije kod koludrica, 10 u sv. Arnira, 10 u sv. Klare, 10 u Gospe od Dobrića, 10 u sv. Frane na oltaru sv. Ante padovanskog, 6 u sv. Dominika i 6 u sv. Jere na Marjanu (della grota di Merglian), deset misa nedostaje. Zatim ostavlja u level 100 cekini i neka druga dobra od čega neka se ustanovi trajni level za služenje dviju misa tjedno za vječna vremena (in perpetuo), i to u Grčkoj crkvi sv. Venerande u Hvaru (nella chiesa Greca di santa Veneranda à Liesena), također za pokoj mu duše. Posebno utvrđuje svoju vjernu služavku Anu ostavljajući joj na uživanje kuću u kontradi sv. Barbare i više drugih dobara. U oporuci se sjeća svog brata Gabrijela i sestre Anđele, njihove djece i ostale rodbine. Ako se sviđi Bogu te bi se povratili u svoju domovinu Kretu (nel Regno di Candia), sve nekretnine neka pripadnu crkvi sv. Venerande u Hvaru. Dalje navodi obaveze prema gosp. Dujmu Marchiju i prema ljekarni, a ostatak novca oporučuje vikaru Bijankoviću za mise kod sv. Filipa za pokoj gđe G. Feri. Knjige, karte i ostalo ostavlja onome od svojih sinovaca koji bude imao smisla za ovaj studij (questo studio). U nastavku raspoređuje ostala svoja dobra, pokretna i nepokretna, srebro i zlato, iz čega se vidi njegovo bogatstvo.

U oporuci od 6. VIII 1688. g., koju čini neposredno pred odlazak na Istok (per Levante), djelomično ponavlja podatke iz prve oporuke, navodi obaveznu taksu za gradske zidine, ponavlja ostavinu svojoj služavki Ani, koju obavezuje da učini nešto dobra po svojem nahođenju, a za pokoj njegove duše.

24. X 1689. g. odmah po Calergijevoj smrti (stante la morte) otvaraju se oporuke pred bilježnikom i svjedocima, a među ovima nalazi se i časnii otac Dionizije, kaluđer crkve sv. Venerande u Hvaru. Prema ovim podacima Grk sa Krete Juraj Calergi umro je u vremenu od pisanja druge oporuke do otvaranja oporuka, a ostaje otvoreno pitanje mjesta smrti i ukopa J. Calergija. Calergi kao pravoslavac nije upisan u splitskim matičnim knjigama umrlih, što ne znači da nije umro i pokopan u Splitu, a prisutnost Grka kaluđera Dionizija kod otvaranja oporuka možda je i u vezi sa sprovodom i ukopom našeg Calergija.

Za vrijeme splitskog nadbiskupa S. Cosmija (1682—1707) osim Calergija u Splitu nije bilo ni Grka ni Morlaka bizantskog obreda. Spomenuti nadbiskupski vikar Splitski N. Bijanković javlja u Rim da se »u Splitu nalazi samo jedan šizmatik« tj. Juraj Calergi. Ovaj bogati trgovac pokušao je sagraditi u Splitu crkvu bizantskog obreda za strance koji navraćaju galijama i brodovima u grad. Kad je Calergi čuo za mišljenje mletačkog Senata odustao je od ove nakane.⁶⁾

U 16. st. Grci u službi Venecije dobili su za služenje liturgije na upotrebu katoličke crkve, i to u Zadru sv. Ilije, u Šibeniku sv. Julijane i u Hvaru sv. Venerande, a po jedan oltar je ostavljen za službu božju na latinskom.

Iz iznesenoga znamo da je naš Juraj Calergi bio Grk sa Krete, školovan i trgovac, bogat, bez nasljednika, u službi Venecije guverner Klisa, prijatelj mnogih Splitskih, iako šizmatik veoma otvoren tadašnjoj splitskoj isključivo katoličkoj sredini.

BILJEŠKE

- 1) L. Katić: Topografske bilješke solinskog polja, VAHD, LII p. o. Split 1949.
- 2) Arhiv split. nadb. sgn. 47 f 73v i 75r 1682/83.
- 3) P. Petrić: Splitski toponimi, čakavska rič od br. 1—2 84. dalje, Split.
- 4) T. Marasović i F. Oreb: Obrada graditeljskog nasljeđa u okviru projekta »Splitski poluotok« (Program za provedbeni urbanistički plan), Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske br. 2/76. i 3/77.
- 5) Historijski arhiv u Splitu AJS/III/4 br. 26. Giorgio Calergi.
- 6) M. Bogović: Katolička crkva i pravoslavlje u Dalmaciji za mletačke vladavine, Zagreb 1982. str. 22. i 109.

Petar Mitrović: Majčino krilo